

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

C. xvii. De ambitio[n]e: & q[uod] cupiditas stultitia[m] comitat[ur]/ & q[ui]s
sit ort[us] tyra[n]nidis: & de diuersos vitiis a[m]bitiosoru[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

tienti perferre animo / que nec farmentis iniquas cesaris ad mē
 las: nec vilis galba tulisset. Innumerabiles vie sunt: quibus palā
 aut clanculo properatur ad questum / & quem non subigit amor
 pecunie interdum superat cupiditas specierum. Equos vestes:
 aues armatas: venaticos canes: inumerosos greges armētorū
 & pecorum / & variam mundi superlectilem: quoniā per singula
 la currere vires humanas excedit. Pleriq; pecunie preferunt: &
 totius hominis vires exhauriunt in acquirendis his aut tenen-
 dis. Nam in his duobus articulis furor totius auaritie constat
 q̄ immoderatus appetit aliena / aut sua tenacius seruat. Et qui
 dem immoderatus appetit quisquis quod deest / legem necessi-
 tatis excedens & que vsus exposcit. Tenetur quoq; auidius que
 vsu subtrahuntur. Ea vero que sine vsu possessoribus elabuntur:
 inutilia sibi esse quis dubitat? Auaritiam vel ex eo non modo
 fugiendam: sed detestandam constat q̄ a celestibus procul se-
 ctatores suos & a cōsortio diuinitatē & vsu celestis beatitudinis
 remouet & elongat. Omnia siquidem que celestibus viciniora
 sunt minus cupiunt & cōgregant pauciora. Volatilia celi neq;
 serunt: neq; metūt: neq; nent: neq; p̄gregāt in horrea: neq; penū
 construunt: sed omnem excludunt sollicitudinem craftini. Ecō
 tra / mures & reptilia congerunt in futurū & generationes per-
 hibentur esse quibus terra est in cibum / & eedem parceuiunt:
 nequando eis terra deficiat timentes. In quā tamē proculdubio
 ipse resoluentur. Sentiāt vnusquisq; quod vult / ego auarū posse
 fieri compotem voti non credo nisi forte & epicur⁹ famelicum
 & siti aridum & languentem / plene voluptatis iocunditate frui
 consentiat. Siquidem vterq; famelicus est: sed perniciosus esur-
 rit auarus qui semper indiget & satiari non potest. Maior enī
 est hiatus mentis q̄ corporis: & nisi seipsum deus infundat / om-
 nino nequit impleri. Nam cum natura spiritualis virtute prop̄a
 sic corporalia comprehendat: vt nulla quātitate distēdatur: nec
 res vna loco preoccupato alterius impedimento sit quo minus
 illa comprehendat: & quo plura cōcipiuntur eo pluribus locus
 est. Luce clarius est q̄ res corporalis / animā que spiritus est im-
 plere non potest. Totus enim mundus angustus est ad anime
 quantitatem. Ex quo patet q̄ in eo toto anima non quiescit:
 nisi forte in agusto clausum ergastulo spinis suppositis incubā-
 tem epicurus quiescere molliter opinatur.

☉ De ambitioē. & q̄ cupiditas stultitiā comitat. & quis sit or-
 tus tyrannidis: & de diuersis vitiis ambitioforū. Cap. XVII.

Auaritia in d
 bus articulis
 constat.

Polycratici de Curialū nugis.

Declinare nituntur aliqui & si non maculā odibilem/
tamen auaricie notā. Nā & ab alienis videtur absti-
nere & suis cū res exposcit libere vti parati sunt. Eis
tamen de fonte malorum oritur alicuius vitii vena
que semitas eorū a tramite vere felicitatis auertat. Sicut enim
in orto deliciarū de vno fonte oriuntur flumina que fecundant
suauissimi odoris agrū cui domin⁹ bñdixit: sic in loco horroris
& vaste solitudinis in terra scilicet obliuionis/quam illi ihabi-
tant qui sui obliuiscuntur in mundo/velut stupidus ludorum va-
nitate captus in teatro/quasi de fonte vno omnium pullulant
capita vitiorū. Hic autem puteus cupiditatis est. Eam vero sic
patrū diffinit auctoritas: vt dicatur cupiditas amor esse eorum
que quis amittere potest inuitus. Socias ei stultitia comes: sua
dens id amari & q̄ri/q̄d teneri nō pōt. Et est stultitia eorū q̄ sciē-
da sunt vitiosa ignorātia. Sic eā liber magni augustini de libe-
ro arbitrio pingit. Si enī nescias q̄d sciri nō pōt: in nomē stulti-
tie minime cadit. At cum sui ignorātia quis tenetur: transit ad
stultos. Si in bonis que minora patenter sunt maioribus p̄fert
stulte iudicat. Si vitia sequēs: p̄tez suā deteriorē faciat: stultitie
maledictione dānatur. Si ergo error fuerit cupiditate succensus
p̄cipitiū via multiplex patet: cū ab errore sit/ vt hō quid sequēdū
sit/ ignoret: & ip̄m in inuio abeuntē fornax cupiditatē inflāmet.
Et quidem adhuc preualent verba iniquorum dum homo p̄pe-
conditionis ignarus & debite subiectionis detrectans iugū/ fi-
ctitiam quandam affectat libertatē: vt possit viuere sine metu:
& impune quod voluerit facere: & quodāmodo iā esse sicut de⁹.
Nō tamen q̄ diuinam velit imitari bonitatē: sed deum/ dando
impunitatē malis: ad suā vult malitiā inclinari. De radice ergo
supbie surripit ambitio potētie. s. cupiditas & honoris: vt hīc vi-
res habeat ne premas: hīc pueniat reuerētia ne vilescat. Nemo
enī est qui nō gaudeat libertate: & q̄ vires quibus eā tueas non
optet. Nihil est quod non in p̄mutationē eius veniat si locus as-
sit. Seruit⁹ enim quedā imago mortis est/ & libertas securitas
vite. Inde est q̄ ad conciliandā potentiam effunduntur opes: &
quanto quis potentie cupidior est: tanto eas facili⁹ expēdit. Cū
vero potentiā nact⁹ est: erigitur in tyrannidē: & equitate cōtem-
pta nature/ & cōditiōis cōsortes dep̄mere inspiciēte deo nō ve-
retur. Et licet oēs occupare nō possint principatus & regna/ a ty-
rannide tñ oīno immunis est aut nullus aut rarus. Dicitur autē
q̄ tyrannus est qui populum violenta dominatiōe premit. Sed

Genes. ij.

Cupiditas q̄d
est.

Stultitia q̄d
est.

Seruit⁹ q̄d ē.
Libertas q̄d
est.

Tyrann⁹ q̄d ē.

tamen non modo in populo: sed in quantavis paucitate potest quisq; suā tyrannidē exercere. Nam & si nō populo: tamen quatenus potest quisquis appetit dñari. Non enī de his institutus est sermo qui sunt oīno animi defecati: et subiectione cōtinua gaudentes alicui in vita preesse refugiūt. Vita potius alicuius politorū excutienda est. Quē mihi dabis inter illos qui non velit: vel vnū potentia anteire? Quis est qui nolit sibi ius esse in aliquem? Quis est qui sic subditum tractet sicut vellet se tractari si subderetur? Dū ergo ambitio inualefcit/calcata equitate procedit iniustitia: et tirānidis parans ortū/omīa quib⁹ illa crescit exequitur. Qui ergo suis non preualet/nititur viribus alienis. Est videre q̄ plurimos aucupes potestatu: honorū procos adherere potētibus: & se reipublice muniis imiscere tentātes viam qua se possint e latere / vel ex aduerso in altū tollere q̄ pre aliis possint aut saltem posse ratione cōsortii videantur. Effundunt patrimonia / labores imēfos aggrediūtur & perferunt: instare obsequiis / & sollicitare blāditiis quos captant nō verentur. Nul lum ergo officiū gratuitum est: nō dux: aut iudex centurio / aut decanus: sed nec preco / nec caupo nisi ad preciū fiet. Ad hec in prophanis tolerabilia: dum que publica sunt ambitio non corrūpat. Nam quecūq; publica sunt / pietati debent & fidei consecrari. Ceterū hec ambrosiosiora sunt et vix aut vnq; gratis in aliquem cadunt. Sed poterunt de his que sunt ab institutione traiani superius dicta sufficere. Domesticas calamitates & thalamum sapientie expositum fornicatoribus et sanctuarii interioris recessum in prostibulum permutatū: sine gemitu & lachrymis nequeo deplorare. Domus nāq; orationis / negociationis (domino phibente) facta est domus: & templi fundamentum in lapide adiutorii: in latronū spelūcam versum est. Siquidem ecclesia data est in direptionem / aliis palam / aliis clam occupantibus eam. Nā et ipsa occupanti cōceditur: eo forte q̄ in nullius bonis est. Non est enī inuētus nisi perrarus qui accingatur gladio super femur suum / ad presumptionē ambitionis reprimendam. Illa namq; machinas multiplices erigit vt eam expugnet nemine defendente. Alius enim de nobilitate confusus / aut viribus potestatum violenter in sancta irruit: & si forte pulsat ad hostium / parietem / aut limina suffodere non veretur. Nam & seditionem cōcitabit in moysen / & alienū ignem inferet in templum: et vasa sanctuarii contaminabit. Alius sperans in multitudine diuitiarum symone ducente ingreditur: non inueniens

ff. de pollic. l. i.
§. i. ff. de mūe.
et hono. l. exi-
stimo.

Esai. lvi.
Mar. iij. Mar
ci. x. Luce. xix
Joan. ij.

Insti. de rerū
diuisi. §. nulli⁹.
et. §. deferre.

Polícraticí de Curialíū nugís.

ibi qui eū & pecuniā suam iubeat ire in perditionē. Ali⁹ in muneribus ad petrū reformidat accedere: cláculo tñ p impluviū aut ri/ac si per tegulas iupiter illabat in gremiū danes sic in sinū ecclēsie procius descendit incestus. Alius obsego q̄si muner⁹ ignarus adest: ac si obsequia non cedāt in muneris rationē. Profecto nullū maius est munus: q̄ cū homo seipm hoīs deuouet seruituti. Aliū collisione quadā vocantis liberalitas preuenit: sed postmodū collatā grām suo giezī plenius cōpensabit. Alius agit ne ipm pulsare oporteat: sed ad ingrediendū compellat inuit⁹: & quasi obnubilās lucernā dei vt eū impune irrideat fraudulent⁹. Diu siquidē alius simulauit. Ambitionem nāq; multis indiciis pdidit & se diuitem: potentē: insignē velle fieri p̄fessus est s; alia via: sed in alio statu: sed in minori piculo: maiore libertate voluit esse nobilis inter laicos/aut certe magnus in clero. Ob hoc p̄ncipū virorū quesuit grām / familiaritatē inuit: ab eis quascunq; suscepit functiones. Scriniis forte prelatus est aut cōsignādi suscepit officium aut cuius custodiā/aut publici clauēs erariū/aut ratiocinii varias cautiōes: aut si aliud nequit: vt corbili⁹ p̄fice retur obtinuit: nō tamē q̄ ad eum ptineat de egenis aut de pauperibus curam gerat: sed quia fur est: & loculos habet quos auaricia soluit ad tempus vt sub imagine pietatis eos sacrileg⁹ faciat/& de mendicitate & morte egentū priuatas sibi diuitias paret/si enim vere compassionis moueretur affectu: sua fidelit⁹ & vtilius pauperibus erogaret: q̄ ad dispensationē alieni mercator impurus accederet. Iam palā emunt oīa: nisi modestia ventitoris impediāt: adeo enim sacris altaribus auaritie prophan⁹ imminet ardor: vt hec oīa quasi parodica quedā preemanf. Et quia per se non veniūt in comērciū/licite & iuste credunt acquiri si p̄empta: aut coempta fuerint. Quid enim? Nūquid in forū approbante pretore non veniunt que iure antiquo sic possident a laicis vt transeant ad heredes: & titulo donationis aut permutationis alienētur ab eis? Ius ergo aduocationis/aut patronat⁹ ecclēie quid prohibet distrahi? Nam quia beatus ambrosius heresim symoniacā cōmitti dicit in talibus/provinciale decretum interpretantur esse: & qd in sola italia & inter lūbardos debeat obtinere. At constitutio apostolica inhibēs ne illi qui dñ ecclesias ambiūt quo facilius subintrent ius aduocationis querūt: admittant in ecclias quam aduocatio fraude q̄sita est ad timorē dictū referunt & nequaq; esse p̄petuā: sed pro loco & tempore dispensandū. Vt ait enim beatus cirillus in eplā ephesine synodi/di-

xvi. q. vij. filijs

Ambrosius.

Cirillus.

p̄fationis mod⁹: nulli vnq̄ displicant sapient̄. Si dispensatiōis
 modū queris / pbabilis quidē est / si erga diuites erga nobiles: er
 ga potentes: & regales aut curiales rigor canonū temperatur.
 Nam de moribus vltima fiet mentio: & istis lex canonū neq̄
 posita est. Iustitie siquidē liberi sunt / & eo ducuntur spiritu: vt
 necesse non habeant esse sub lege. Statuat ergo lex qd̄ placuit la
 tori. Nā isti p̄uilegii principalis gaudentes beneficio: quicquid
 ambiūt sibi cōpetere opinant̄. Episcopos ad prima b̄nficia obli
 gant / & de futura successione pacifici nō verent̄. Restat ergo vt
 tristi pactio repleatur euentu / & illi⁹ quisq̄ anime & armetur
 in necem / anius ambit successione. Si enī cedere moretur aduer
 santur vexant & multipliciter p̄cutiūt possessore. Possessio nāq̄
 parit aduersario actionē in rem. Si nō prelatorū quispiā sue cō
 ditionis memor eis p̄ vota nō obedierit / amaras illico audit hy
 storias / eo q̄ indignum & contumeliosum omnino reputant: si
 turpis & ihonesta petitio repulsam alicubi patitur. Interim er
 go alarū suarū feruntur remigio: nidificant in provinciis singul
 Vix quot nidos habeant / v̄ ipsi sciunt Diurna ad peragrandas
 alicuius orbis plagas eis preparantur hospitia: & in tāto nume
 ro vix hospicio vno donatur horridulus comes. Nam si quis
 hoc fecerit / probate liberalitatis est. Vtiq̄ & in signis prudent
 tie / si quis tot quocunq̄ modo conquirat altaria: vt quasi ritu mē
 phitico quotidianas hostias nouis possit altaribus immolare.
 Nolunt tamen sacerdotio onerari / aut seruire altario qui de al
 tario viuunt: ne vt populus arguit dicam luxuriant̄. Sed perso
 natus quosdam introduxerūt / quorum iure ad alium onera / ad
 alium referuntur emolumenta / & cum apostolus dicat qui non
 laborat non manducet: qui minimum meretur plus percipit: &
 in labores alienos ociosus aut flagitiosus ingreditur. Quis er
 go dicat in hac emenda licentia cum non res sacra sit: sed ppha
 na symoniam posse committi? Huc enim vt vulgo dici solet p
 argenteum pontem transitur a sordibus que transeuntē vel pō
 te aureo persequuntur.

1. q. vii. didici.

Tronice loq̄t.

L. de ali. tu.
mu. cā. fac. l.
vna.

Mēphis idē
est qd̄ egypt⁹.

ij. ad Thess. ij.

¶ Q̄ ambitiosi dissimulāt se nolle qd̄ maxime appetāt: & qb⁹
 excusationibus propositum tegant. Cap. XVIII.

Sed ecce ad aliquem istonum promouēdum aut cogi
 tur / aut circūuenit̄ ecclia vt dicat hosti domestico a
 mice ascēde supi⁹ Stupidi itaq̄ obstupescūt: nomē di
 gnitatē abhorret: refugiūt on⁹: & vt auidi⁹ ipellātur
 more vt dicit̄ arietis: vt forti⁹ feriat recedētis: cū suspiriis gemi

Luce. xiiij.